

Przekształcanie wzorów

Materiał zawiera filmy, ćwiczenia, w tym ćwiczenia interaktywne.

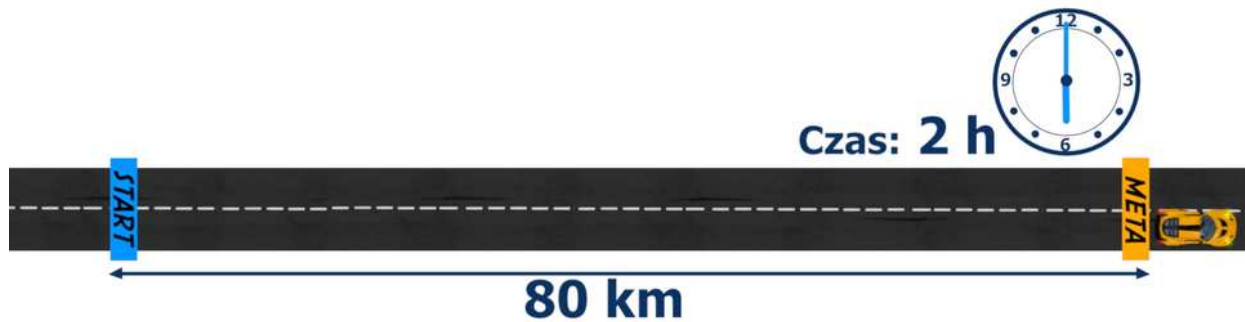
Filmy - przykłady przekształcania wzorów w sytuacjach praktycznych.

Ćwiczenia - wzory i ich opisy, przekształcanie wzorów (również geometrycznych),
wyznaczanie zmiennej ze wzoru.

Przekształcanie wzorów

Wzory matematyczne najczęściej zapisywane są za pomocą równości dwóch wyrażeń algebraicznych. Ich zadaniem jest ułatwienie obliczania niektórych wielkości, np. pola trójkąta objętości graniastoslupa czy prędkości w ruchu jednostajnym. W tym materiale będziemy przekształcać wzory, wyznaczając z nich potrzebne wielkości.

$$s = v \cdot t$$

$$t = \frac{s}{v}$$

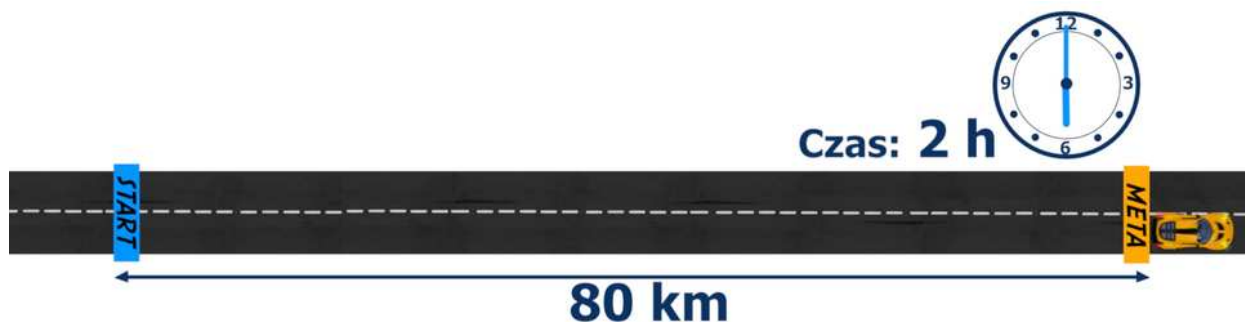
$$v = \frac{s}{t}$$

Film dostępny pod adresem </preview/resource/RoFxywga1lwci>

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Animacja przedstawia w jaki sposób ze wzoru na prędkość wyznaczyć drogę i czas.

$$t = \sqrt{\frac{2s}{a}}$$

$$a = \frac{2s}{t^2}$$

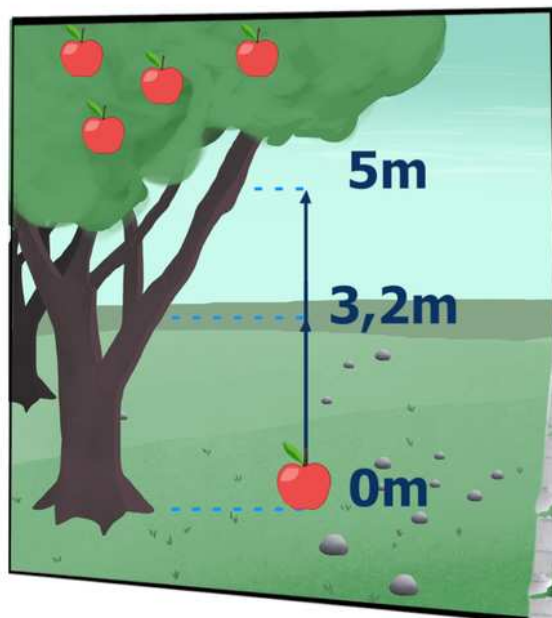
$$s = \frac{a \cdot t^2}{2}$$

$$v = a \cdot t$$

Film dostępny pod adresem </preview/resource/R14BfyWMmAecJ>

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Animacja przedstawia jak przekształcić wzór na drogę w ruchu jednostajnie przyspieszonym tak, aby otrzymać wzór na czas i przyspieszenie.

Jak wyznaczyć ze wzoru na energię kinetyczną masę?

$$E_k = \frac{m \cdot v^2}{2}$$

$$2E_k = m \cdot v^2$$

$$m = \frac{2E_k}{v^2}$$

Film dostępny pod adresem </preview/resource/R1WpXiHbGY1mB>

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Animacja przedstawia w jaki sposób wyznaczyć masę ciała ze wzoru na energię kinetyczną.

Ćwiczenie 1

Połącz w pary wzór z jego opisem.

$$4a$$

wzór na obwód prostokąta

$$3a$$

wzór na obwód trójkąta równobocznego

$$2a + 2b$$

wzór na obwód kwadratu

$$2a + b$$

wzór na obwód dowolnego trójkąta

$$a + b + c$$

wzór na obwód trójkąta równoramienne

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Przekształć poniższe wzory tak, aby wyznaczały daną zmienną. Uzupełnij zdania, przeciągając w luki odpowiednie liczby lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej.

- Jeśli $y = 0,25x$, to $x = \boxed{}$ y .
- Jeśli $s = 0,4t$, to $t = \boxed{}$ s .
- Jeśli $z = 5v$, to $v = \boxed{}$ z .
- Jeśli $p = \frac{2}{3}q$, to $q = \boxed{}$ p .

$\frac{5}{2}$ $\frac{1}{2}$ 4 $\frac{1}{5}$ 2 $\frac{3}{2}$

Zródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

Z podanego wzoru wyznacz zmienną x . Uzupełnij równości, przeciągając w luki odpowiednie wyrażenia lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej.

• $2x - 1 = x + 2a$

$x = \boxed{}$

• $1 - x = 1 - 2a$

$x = \boxed{}$

• $x + 2y + z = y$

$x = \boxed{}$

• $a + ab + 2x = b + 3x$

$x = \boxed{}$

$2a$ $a + ab + b$ $y - z$ $-y + z$ $a - ab - b$ $a + ab - b$ $4a - 1$ $4a$ $3a$
 $2a + 1$ $2a - 1$ $-y - z$

Zródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 4

Z poniższych równań wyznacz podane zmienne. Uzupełnij zdania, przeciągając w luki odpowiednie wyrażenia lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej.

- Z równania $2x - 3a = 3a + 2$ wyznacz a i x .

$a =$
 $x =$

- Z równania $5z - 4x = 3v + 3z + 3x$ wyznacz z , x , v .

$z =$
 $x =$
 $v =$

- Z równania $2(a - 2b) = 3(2a + b)$ wyznacz a i b .

$a =$
 $b =$

- Z równania $3x - 3(a - 2x) = a + 2(a + 5x)$ wyznacz a i x .

$x =$
 $a =$

$-\frac{x-3}{3}$	$\frac{7x+3v}{2}$	$-6a$	$-\frac{4a}{7}$	$-\frac{7b}{4}$	$\frac{2z-3v}{7}$	$\frac{x-1}{3}$	$-\frac{4+a}{5}$	$\frac{4z+3x}{7}$	$-\frac{x}{6}$
$-\frac{3v}{5}$	$\frac{2z-7x}{3}$	$\frac{6x}{7}$	$\frac{a+1}{3}$	$3a+1$					

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 5

Z podanego wzoru wyznacz zmienną x . Przyjmij, że wszystkie zmienne są różne od zera. Uzupełnij równości, przeciągając w luki odpowiednie wyrażenia lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej.

- $2bx - a = c - 3bx$

$$x = \boxed{}$$

- $3nm - 5nx = 2n(1 - 5x)$

$$x = \boxed{}$$

- $2ab - 2ax + b = 3a(2x + 3b)$

$$x = \boxed{}$$

- $-2(px + p) + pq = p(4 - x + 2q) + 1$

$$x = \boxed{}$$

$$\frac{7ab-b}{8a}$$

$$\frac{-6p-pq-1}{p}$$

$$\frac{-6p-pq+1}{p}$$

$$\frac{2n+3mn}{5}$$

$$\frac{a+c}{5b}$$

$$\frac{b-7ab}{8a}$$

$$\frac{a-c}{5b}$$

$$\frac{2-3m}{5}$$

Zródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 6

Z poniższych równań wyznacz podane zmienne. Uzupełnij równości, przeciągając w luki odpowiednie wyrażenia lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej.

- Z równania $\frac{a}{b} = \frac{c}{d}$ wyznacz c i d .

$$c = \boxed{}$$
$$d = \boxed{}$$

- Z równania $\frac{a}{2b} = \frac{3c}{d}$ wyznacz c i d .

$$c = \boxed{}$$
$$d = \boxed{}$$

- Z równania $\frac{a+1}{b} = \frac{2}{c}$ wyznacz b i c .

$$b = \boxed{}$$
$$c = \boxed{}$$

- Z równania $\frac{a}{b+1} = \frac{3c}{d+2}$ wyznacz a i c .

$$a = \boxed{}$$
$$c = \boxed{}$$

$\frac{4b}{a-1}$	$\frac{a(d+2)}{3(b+1)}$	$\frac{bc}{a}$	$\frac{ad}{b}$	$\frac{ad}{6b}$	$\frac{6bc}{a}$	$\frac{a(d+4)}{6(b-1)}$	$\frac{ad}{c}$	$\frac{ad}{d}$	$\frac{2b}{a+1}$	$\frac{4bc}{a}$	$\frac{(a+1)c}{2}$
$\frac{5c(b+3)}{d-2}$	$\frac{3c(b+1)}{d+2}$										

Ćwiczenie 7

Z podanego wzoru wyznacz wskazaną zmienną. Podaj konieczne założenia. Uzupełnij odpowiedzi, przeciągając w luki odpowiednie wyrażenia lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej.

- Z równania $P = \frac{a+b}{2} \cdot h$ wyznacz h .

Zmienna wynosi $h =$, założenie to .

- Z równania $O = 3(a + b + c)$ wyznacz b

Zmienna wynosi $b =$.

- Z równania $V = a \cdot b \cdot h$ wyznacz h

Zmienna wynosi $h =$, założenie to .

- Z równania $V = \frac{1}{3}a^2 \cdot h$ wyznacz h

Zmienna wynosi $h =$, założenie to .

$a \neq 0 \text{ oraz } b \neq 0$

$\frac{3V}{a^2}$

$\frac{2P}{a+b}$

$a \neq -b$

$\frac{V}{a \cdot b}$

$a \neq 0$

$\frac{O-3a-3c}{3}$

Zródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 8

Z podanego wzoru wyznacz wskazaną zmienną. Podaj konieczne założenia. Uzupełnij odpowiedzi, przeciągając w luki odpowiednie wyrażenia lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej.

- Z równania $I = \frac{U}{R}$ wyznacz U .

Zmienna wynosi $U =$.

- Z równania $F = m \cdot a$ wyznacz m .

Zmienna wynosi $m =$, założenie to .

- Z równania $s = \frac{a \cdot t^2}{2}$ wyznacz a

Zmienna wynosi $a =$ założenie to .

- Z równania $\frac{T_1}{v_1} = \frac{T_2}{v_2}$ wyznacz T_1 .

Zmienna wynosi $T_1 =$, założenie to .

Zródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 9

Z podanego wzoru wyznacz wskazaną zmienną. Uzupełnij równości, przeciągając w luki odpowiednie wyrażenia lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej.

- Ze wzoru $2x + c = ax + 2$ wyznacz x .

$$x = \boxed{}$$

- Ze wzoru $v - 3z = p(v + 2)$ wyznacz v .

$$v = \boxed{}$$

- Ze wzoru $a = \frac{b}{b+1}$ wyznacz b .

$$b = \boxed{}$$

- Ze wzoru $x = \frac{y+1}{y} + z$, wyznacz y .

$$y = \boxed{}$$

$\frac{1}{x-z+1}$	$\frac{1}{x-z-1}$	$\frac{3p+2z}{4-p}$	$\frac{a}{1-a}$	$\frac{2-c}{2-a}$	$\frac{a}{3-a}$	$\frac{6-c}{4-a}$	$\frac{2p+3z}{1-p}$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 10

Zaznacz prawidłową odpowiedź. Jeżeli $X = \frac{Y}{Z}$ ($Z > 0$, $X > 0$, $Y > 0$) to

☐ $Z = \frac{X}{Y}.$

☐ $Z = XY.$

☐ $Z = X - Y.$

☐ $Z = \frac{Y}{X}.$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 11

Zaznacz prawidłową odpowiedź. Po wyznaczeniu x ze wzoru $bx - 3c = cx - 5$, otrzymamy

☐ $x = \frac{3c-5}{b+c}$ dla $b \neq -c$.

☐ $x = \frac{3c+5}{b+c}$ dla $b \neq -c$.

☐ $x = \frac{3c-5}{b-c}$ dla $b \neq c$.

☐ $x = \frac{3c+5}{b-c}$ dla $b \neq c$.

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 12

Zaznacz prawidłową odpowiedź. Wysokość trapezu o podstawach x i $3x$ ($x > 0$) oraz polu $3p$ ($p > 0$) jest równa

☐ $h = \frac{2p}{3x}$.

☐ $h = \frac{2x}{3p}$.

☐ $h = \frac{3x}{2p}$.

☐ $h = \frac{3p}{2x}$.

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 13

Podaj wzór na pole trójkąta o podstawie równej x i wysokości równej $3y$. Wyznacz z tego wzoru podstawę i wysokość tego trójkąta. Uzupełnij zdania, przeciągając w luki odpowiednie wyrażenia lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej.

- Wzór na pole tego trójkąta to $P =$.
- Wzór na podstawę tego trójkąta to $x =$.
- Wzór na wysokość tego trójkąta to $3y =$.

$\frac{2P}{3y}$

$\frac{6P}{4y}$

$\frac{3P}{6y}$

$\frac{4P}{5y}$

$\frac{2P}{x}$

$\frac{2x \cdot 3y}{3}$

$\frac{4x \cdot 4y}{5}$

$\frac{x \cdot 3y}{2}$

$\frac{3P}{3x}$

$\frac{5P}{x}$

$\frac{3x \cdot 6y}{2}$

Zródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 14

Obwód równoległoboku o bokach x i $2y$ wynosi $3z$. Wyznacz długości boków tego równoległoboku. Uzupełnij zdania, przeciągając w luki odpowiednie wyrażenia lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej.

- Długość pierwszego boku wyraża się wzorem $x =$.
- Długość drugiego boku wyraża się wzorem $2y =$.

$\frac{3z-2x}{2}$

$\frac{2z-y}{2}$

$\frac{3z-4y}{2}$

$\frac{4z-3x}{2}$

$\frac{5z-4y}{3}$

$\frac{6z-2x}{3}$

Zródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 15

Boki czworokąta mają długości x , $2x$, $3x$ i $4x$, a jego obwód wynosi $p + 3q$. Wyznacz długość najkrótszego oraz najdłuższego boku czworokąta. Uzupełnij zdania, przeciągając w luki odpowiednie wyrażenia lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej.

- Długość najkrótszego boku czworokąta wyraża się wzorem $x =$.
- Długość najdłuższego boku czworokąta wyraża się wzorem $4x =$.

$\frac{3(p+3q)}{10}$

$\frac{p+6q}{10}$

$\frac{p+3q}{10}$

$\frac{2(p-3q)}{4}$

$\frac{2(p+3q)}{5}$

$\frac{p-3q}{5}$

Zródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 16

Uszereguj równości w odpowiedniej kolejności, aby ze wzoru wyznaczyć v . Podaj konieczne założenia. Uzupełnij puste pola, przeciągając w nie odpowiednie wyrażenia lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej.

- Start:
- Przekształcenie 1:
- Przekształcenie 2:
- Przekształcenie 3:
- Przekształcenie 4:
- Koniec:

Założenie:

$$t \neq 0$$

$$v(6 - t) = st - 3p$$

$$t \neq -6$$

$$v = \frac{st-3p}{6-t}$$

$$t \neq 6$$

$$3p + 6v = st + vt$$

$$p + 2v = \frac{s+v}{3}t$$

$$3(p + 2v) = (s + v)t$$

$$6v - tv = st - 3p$$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 17

Do wzoru $x = \frac{y}{z}$ podstaw odpowiednio: $y = \frac{a+b}{2}$ i $z = \frac{2a-b}{3}$. Doprowadź wzór do najprostszej postaci. Wyznacz a i b oraz podaj konieczne założenia.

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 18

Wyszukaj w dostępnych źródłach informacje o zjawisku fizycznym, które opisane jest wzorem. Wyznacz z tego wzoru jedną ze zmiennych.

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.